
PLAN VOOR OPENBARE NETHEID 2026 - 2031

SOMMAIRE

VOORWOORD:	4
INLEIDING	5
A. STRATEGISCHE DOELSTELLING 1: BETER BEHEER VAN DE OPENBARE RUIMTE	7
A.1. Reorganisatie van de dienst	7
A.1.1. Herindeling van de interventiezones	7
A.1.2. Reorganisatie van de taken	8
A.1.3. Réévaluation des besoins et moyens	9
A.1.4. Herziening van operationele strategieën	9
Kolken	9
Graffiti	10
A.1.5. Herindeling van de prioritaire interventieassen.....	10
Kleine vervuiling.....	10
Sluikstorten	11
Vuilniszakken.....	13
Gewestwegen.....	15
Winkelassen/-zones	15
Noordwijk.....	17
Ongedierte	18
A.1.6. Verfraaiing van de openbare ruimte	20
B. STRATEGISCHE DOELSTELLING 2: VOORZIENINGEN VOOR OPENBARE NETHEID VERSTERKEN EN ONTWIKKELEN	21
B.1. Openbare vuilnisbakken	21
B.2. Openbare asbakken	23
B.3. Glasbollen, kledingcontainers en Olioboxen	23
B.4. Hondentoiletten	25
B.5. Netwerk vans de openbare toiletten	25
C. STRATEGISCHE DOELSTELLING 3: DE NETHEID VAN DE OPENBARE RUIMTEN IN SCHAARBEK VOORTDUREND EN OBJECTIEF EVALUEREN	27
C.1. Objectieve Indicatoren voor de Netheid (ION)	27
C.2. Constante beoordeling van de kwaliteit van de diensten van de dienst Netheid.....	28
D. STRATEGISCHE DOELSTELLING 4: EEN BETERE RELATIE EN SAMENWERKING MET DE BURGER OPBOUWEN	29
D.1. Sensibilisering.....	29
D.2. Activering van burgers	31
D.3. Communicatie	32
E. STRATEGISCHE DOELSTELLING 5: HET GEMEENTELIJK BELEID TEN AANZIEN VAN OVERTREDERS AANSCHERPEN	34

F.	STRATEGISCHE DOELSTELLING 6: DE SAMENWERKING TUSSEN PARTNERS IN DE OPENBARE NETHEID VERBETEREN	37
F.1.	Veel actoren betrokken bij het onderhoud van de openbare ruimte	37
F.2.	Samenwerking met het agentschap Net Brussel.....	38
	CONCLUSIE.....	41

VOORWOORD:

Het departement Schaarbeek Netheid en Groene Ruimtes (SNGR), verantwoordelijk voor het onderhoud van de openbare ruimte, telt in totaal 213 medewerkers, onder leiding van 1 directeur van het departement.

136 medewerkers werken rechtstreeks voor de dienst Netheid. Het betreft:

- 1 verantwoordelijke van de dienst Netheid;
- 1 operationeel verantwoordelijke;
- 3 sectorverantwoordelijken;
- 10 ploegleiders;
- 95 medewerkers voor het vegen en legen van openbare vuilnisbakken;
- 9 arbeiders voor het wagenpark om afval op te halen in heel Schaerbeek en specifieke voertuigen (vrachtwagen, rioolruimer, enz.) te besturen;
- 7 medewerkers voor de cel 'Onderzoek en Verbalisering', vooral belast met repressie, en 2 extra aanwervingen gepland;
- 3 medewerkers voor afvalsortering;
- 3 medewerkers voor het opvolgen van de netheidsactiviteiten en de oproepcentrale.

Daarnaast:

- 7 medewerkers (5 medewerkers van het team Burgerrelaties en 2 facilitators) voor de bewustmaking van burgers en de ontwikkeling van verenigende en pedagogische projecten, in het bijzonder voor scholen, verenigingen en verenigingen van buurtbewoners;
- 2 medewerkers voor het studiebureau, onder meer verantwoordelijk voor het bijhouden van de Objectieve Indicatoren voor de Netheid (OIN), de doorlopende controle van de gemeentelijke strategie, de kwaliteitscontrole en de ontwikkeling van technische projecten op het vlak van openbare netheid;
- 1 medewerker, gedeeltelijk toegewezen voor de communicatie;
- 4 medewerkers voor personeelsbeheer, begroting en overheidsopdrachten.

De dienst Groene ruimten speelt ook een rol op het vlak van netheid door in te staan voor de netheid van de gemeentelijke groene ruimten. Deze dienst bestaat uit 61 medewerkers:

- 1 verantwoordelijke van de dienst Groene ruimten;
- 6 ploegleiders;
- 1 conservator van het park;
- 45 tuiniers;
- 8 medewerkers voor het dierenverblijf, snoeiwerk, het kweken van planten en het onderhoud van de speelpleinen.

INLEIDING

De dagelijkse meldingen, vragen en opmerkingen van burgers bij de gemeente bewijzen het: de inwoners van Schaarbeek zijn gehecht aan hun gemeente en vinden het belangrijk om in een aangename en schone leefomgeving te wonen.

Netheid is een belangrijke factor in de levenskwaliteit, het welzijn en het veiligheidsgevoel van de inwoners.

Toch moeten we vaststellen dat de openbare netheid een echt probleem blijft in Schaarbeek, net als elders in het Brussels Gewest, waar overlast en vervuiling al enkele jaren toenemen, ondanks het dagelijkse werk van de netheidsteams.

De opeenvolgende crises – onder andere op het gebied van gezondheid, energie en migratie – en de gevolgen daarvan voor de bevolking, zoals de daling van de koopkracht, de toename van de onzekerheid en het groeiende aantal daklozen in de openbare ruimte, dragen in grote mate bij aan deze situatie.

Daarnaast is het beheer van het onderhoud van de openbare ruimte complex en verdeeld over verschillende actoren en bevoegdheidsniveaus (gemeentelijk en gewestelijk). Dat leidt tot een aantal praktische problemen op het terrein en belemmert gemeenten om een uniform en volledig effectief beleid te voeren op hun grondgebied.

Het is die moeilijke algemene context die bijdraagt tot een gevoel en soms een toestand van een gebrek aan netheid en zelfs onveiligheid. Het heeft de gemeente ertoe aangezet om haar strategie op dit gebied te herzien.

Om deze verschillende uitdagingen aan te pakken en een volledig efficiënt beleid te kunnen voeren in Schaarbeek, is de dienst Netheid in juni 2023 begonnen met een uitgebreid proces om haar strategie te herzien, met als uiteindelijk doel de goedkeuring van een nieuw strategisch instrument: een **Plan voor de netheid van de openbare ruimte 2026-2031**. Dit wordt aangevuld met een intern strategisch plan, onderverdeeld in specifieke projecten en acties voor de verschillende diensten van het departement SNGR, waardoor de doelstellingen uit dit beleidsplan in de praktijk kunnen worden gebracht.

Dit herzieningsproces bestond uit **vier belangrijke stappen**:

- 1) **Stap 1:** een zo nauwkeurig mogelijke **diagnose** stellen van de situatie in Schaarbeek door:
 - **De mening van de Schaarbekenaars te vragen.** In juni 2023 werd er een grote enquête gehouden om hun mening en gevoelens over de netheid van hun gemeente en hun wijk(en) te verzamelen. Die enquête leverde maar liefst 1046 reacties op, wat nog maar eens aantoonde hoe belangrijk dit onderwerp is voor de inwoners van Schaarbeek;
 - **Het ontwikkelen van objectieve indicatoren voor de netheid** om de netheid van de openbare ruimte in Schaarbeek objectief en continu te kunnen beoordelen.
- 2) **Stap 2: burgerbijeenkomsten** per wijk organiseren om in te gaan op de resultaten van de opiniepeiling, de realiteit en de problemen waarmee de bewoners van de verschillende wijken te maken hebben en om mogelijke oplossingen te bespreken. Deze vonden plaats in 2024;
- 3) **Stap 3: de dienst Netheid en Groene Ruimten** reorganiseren, rekening houdend met zowel het personeel als de materiële middelen om de taken te optimaliseren, ook op basis van de gestelde diagnose en de resultaten van de gesprekken tussen de teams van de dienst Netheid en de inwoners van Schaarbeek;
- 4) **Stap 4: opstellen van een plan voor openbare netheid** (en de operationele uitvoering ervan via een intern dienstplan), rekening houdend met de reorganisatie van de dienst, zijn expertise, de verzamelde objectieve gegevens en het gevoerde burgerproces, met het oog op een aanzienlijke verbetering van de netheid in Schaarbeek.

Het plan, dat het onderwerp is van dit document, is gebaseerd op **zes grote strategische doelstellingen** die gestructureerd zijn rond de **drie belangrijkste actiepijlers** op het gebied van openbare netheid:

- **De curatieve pijler met de volgende hoofdstukken:**

- Strategische doelstelling 1: **Effectiever beheer van de openbare ruimten;**
 - Strategische doelstelling 2: **Voorzieningen voor openbare netheid versterken en ontwikkelen;**
 - Strategische doelstelling 3: **De netheid van de openbare ruimten in Schaarbeek voortdurend en objectief evalueren;**
- **De preventieve pijler met de volgende strategische doelstelling:**
- Strategische doelstelling 4: **Een betere relatie en samenwerking met de burger opbouwen;**
- **De repressieve pijler met het hoofdstuk hieronder:**
- Strategische doelstelling 5: **Het gemeentelijk beleid ten aanzien van overtredders aanscherpen;**
- De 6^e en laatste strategische doelstelling betreft het **optimaliseren van de samenwerking tussen partners op het gebied van openbare netheid.**

Deze zes grote strategische doelstellingen vormen de basis voor **90 acties** die moeten worden uitgevoerd of versterkt.

Daarnaast is het belangrijk te benadrukken dat het netheidsplan speciale aandacht besteedt **aan de drie soorten vervuiling die tijdens het burgerproces door de inwoners van Schaarbeek als het meest hinderlijk werden genoemd, namelijk vuilniszakken, sluikestorten en kleine vervuiling.**

Dankzij dit proces en dit netheidsplan beschikt de dienst Netheid nu over een duidelijk, coherent en ambitieus stappenplan om de netheid in Schaarbeek op lange termijn en concreet te verbeteren en zo de leefomgeving van de Schaarbekenaars aangenamer te maken.

A. STRATEGISCHE DOELSTELLING 1: BETER BEHEER VAN DE OPENBARE RUIMTE

Met haar 130.000 inwoners, haar diversiteit, haar erfgoed, haar winkelstraten, haar vele ontmoetingsplaatsen en groene ruimten, haar woonwijken en haar strategische ligging is Schaerbeek een van de meest dynamische en aantrekkelijke gemeenten van het Brussels Gewest.

Die rijkdom stelt de gemeente echter ook voor een aantal uitdagingen, met name op het vlak van openbare netheid. De bevolkingsdichtheid van ongeveer 16.500 inwoners per km² en de bevoorrechte ligging maken de gemeente bijzonder drukbezocht. Schaerbeek ligt dicht bij de Europese instellingen en heeft ook belangrijke vervoersinfrastructuur, zoals het Noordstation en het station van Schaerbeek, waar elke dag heel wat mensen komen. De gemeente heeft ook een drukke prostitutiewijk en talrijke winkelstraten, waaronder de Brabantstraat, een van de drukste verkeersaders van Brussel. Het is ook de thuisbasis van de nationale media en beschikt over uitstekende sportfaciliteiten, zoals het gemeentelijk stadion, dat mensen uit het hele land aantrekt. Tot slot is er het iconische Josafatpark dat een belangrijke trekpleister is, vooral tijdens de zomermaanden.

Schaerbeek wordt bovendien gekenmerkt door een grote sociale diversiteit en wijken met zeer diverse profielen.

Deze unieke samenstelling is uiteraard een van de sterke punten van Schaerbeek en maakt het tot een bijzonder dynamische en levendige gemeente. Anderzijds is het vaak een uitdaging voor onze teams die instaan voor het onderhoud van de openbare ruimten. Ze moeten zich namelijk voortdurend aanpassen aan de uitdagingen en specifieke kenmerken van elke wijk.

Die noodzaak om voortdurend aan te passen wordt nog versterkt door een algemene toename van de vervuiling en het regelmatig opduiken van nieuwe uitdagingen, zowel door nieuwe problemen als door andere externe factoren. Die situatie vereist een bijzonder reactieve en flexibele organisatie (de plaag van lachgasflessen, wijzigingen in de ophaalschema's, nieuwe sorteerverplichtingen, stakingen van de netheidsteams van het agentschap Net Brussel, enz.).

A.1. Reorganisatie van de dienst

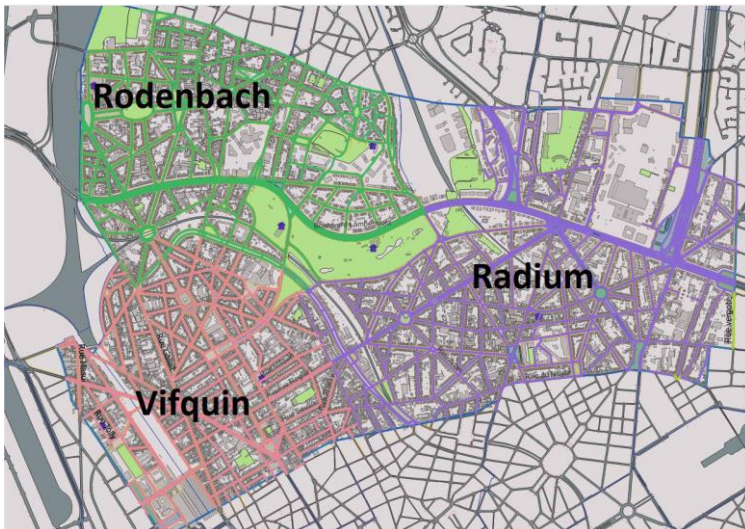
Om zo goed mogelijk op deze verschillende uitdagingen te kunnen inspelen, is de dienst Netheid in 2024 begonnen met een grootschalige reorganisatie, die resulteerde in de ontwikkeling van een intern operationeel strategisch plan.

A.1.1. Herindeling van de interventiezones

Een van de belangrijkste initiatieven was de herindeling van de sectoren, gebieden en wijken om meer samenhang en efficiëntie te creëren.

Deze nieuwe organisatie, die bedoeld is om de resultaten in de praktijk te verbeteren, zorgt voor meer **samenhang** tussen de verschillende interventiezones, meer harmonie tussen die zones en een meer gelijkmatige en evenwichtige verdeling van de uitdagingen.

Zo telt de dienst Netheid voortaan **drie operationele sectoren**, met name *Rodenbach*, *Vifquin* en *Radium*, die op hun beurt zijn onderverdeeld in drie gebieden die elk bestaan uit verschillende wijken van verschillende grootte, maar met **vergelijkbare kenmerken en problematiek**.

A.1.2. Reorganisatie van de taken

Een andere belangrijke actie die al is ondernomen, is de reorganisatie van operationele taken voor een beter beheer van de openbare ruimte. Binnen dit kader zijn specifieke teams voor bepaalde taken opgericht of samengevoegd om **echte expertise op het terrein** te ontwikkelen voor de betreffende taken, maar ook om de **reactiesnelheid, flexibiliteit en efficiëntie** in de praktijk te verbeteren. Met name:

- Er is een specifiek netheidsteam voor **weekendwerk** opgezet, om extra aandacht te besteden aan deze periode van de week waarin de openbare ruimte intensiever wordt gebruikt en daardoor ook meer vervuild raakt;
- Elk van de drie interventiesectoren heeft nu een team dat zich bezighoudt met het **mechanisch vegen** van straten, naast het handmatig vegen *waar en wanneer* dat nodig is;
- Wat het **leggen van vuilnisbakken** betreft, is er van maandag tot vrijdag een **speciaal team** actief in alle drie de sectoren. In **het weekend** wordt **deze taak uitbesteed** om nog **efficiënter** te werken. Deze nieuwe organisatie betekent de medewerkers doorheen de week meer tijd hebben voor andere taken;
- Tot slot valt het **speciale team 'Sortering'** nu ook onder de organisatie van de schoonmaaksectoren. Het team verzamelt en transporteert afval dat een specifieke behandeling nodig heeft naar het gemeentelijke sorteeren opslagcentrum.

Actie 1 :

Oprichting van een team dat zich specifiek bezighoudt met het schoonmaken van parken en groene ruimten.

A.1.3. Réévaluation des besoins et moyens

Deze reorganisatie heeft de dienst ook de gelegenheid geboden om zijn behoeften en middelen opnieuw te bekijken en nieuwe instrumenten in te zetten om zijn prestaties op het terrein te verbeteren.

Reeds uitgevoerde acties:

- Aankoop van **nieuwe software voor het beheer van de openbare netheid**: *Schaernet*. De software is bedoeld om de ontworpen om de interne doorgifte en opvolging van meldingen te vergemakkelijken en verder te verbeteren. Dit nieuwe hulpmiddel zorgt voor een vlottere communicatie tussen de dispatching en de operationele teams, die onlangs tablets hebben gekregen. Bovendien helpt het ons om onze statistieken te verbeteren, wat essentieel is om de interventies van de dienst zo goed mogelijk te sturen en af te stemmen;
- Aankoop van een **nieuw vervoermiddel**, de *Stuyf*. Het betreft kleine, compacte en wendbare voertuigen die aanzienlijke tijdwinst en efficiëntie opleveren door het dagelijkse vervoer van medewerkers en materiaal te vergemakkelijken.

Actie 2 :

Verder investeren in de middelen en voorzieningen voor de dienst om het dagelijkse werk efficiënter en comfortabeler te maken (aankoop van persvuilnisbakken, kleine machines op accu, enz.).

A.1.4. Herziening van operationele strategieën

Deze reorganisatie heeft de dienst er bovendien toe aangezet om ook bepaalde **werkwijzen in vraag te stellen**, in het bijzonder met betrekking tot bepaalde meer specifieke en bijzonder complexe taken zoals het beheer van kolken en graffiti.

Kolken

Het beheren van kolken is een bijzonder moeilijke taak. Schaerbeek telt bijna **5600 kolken** op de gemeentelijke wegen, die de dienst Netheid moet onderhouden.

In theorie moet elk van die afwateringsvoorzieningen één keer per jaar preventief worden gereinigd. In de praktijk is dat echter niet altijd mogelijk, vanwege het grote aantal voorzieningen, maar ook vanwege de technische, operationele en andere beperkingen waarmee de dienst Netheid soms te maken heeft (weersomstandigheden, kolken in parkeerzones, enz.). Toch grijpt de dienst direct in wanneer dat nodig is (meldingen van burgers, vaststellingen van teams op het terrein, enz.) om elk risico op overstromingen bij hevige regenval te voorkomen of om een reeds bestaand overstromingsprobleem op te lossen.

Een belangrijke taak, die de dienst Netheid graag beter zou willen aanpakken.

Actie 3 :

Een specifiek actieplan voor kolken opstellen en uitvoeren.

Graffiti

Hoewel **graffiti** voor sommige Schaarbekenars erg vervelend kan zijn, blijkt uit het onderzoek dat dit slechts een minderheid betreft. Van de 1046 respondenten vindt **slechts 3% graffiti bijzonder hinderlijk**.

Gezien die vaststelling en het complexe beheer van dit probleem heeft de dienst Netheid ervoor gekozen om zijn strategie bij te sturen en zijn inspanningen eerder te richten op andere soorten vervuiling die door de burgers als het meest hinderlijk worden ervaren, met name sluikestorten, vuilniszakken en kleine vervuiling.

De verwijdering van graffiti, die steeds meer opduikt in de openbare ruimte, is namelijk **een bijzonder moeilijke taak** en moet per geval worden uitgevoerd. Hierbij moet er rekening worden gehouden met de specifieke kenmerken van de verschillende ondergronden waarop de graffiti is aangebracht. Het komt regelmatig voor dat bepaalde gebouwen beschermd of kwetsbaar zijn, dat er speciale technieken of producten nodig zijn, of dat er vergunningen of expertises moeten worden aangevraagd, bijvoorbeeld bij de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen. Soms is het zelfs onmogelijk om de graffiti te verwijderen zonder het betreffende gebouw of de infrastructuur te beschadigen..

Verder spelen ook de seizoenen een rol. Voor in de winter lopen de werken soms vertraging op of moeten ze worden stilgelegd omdat bijvoorbeeld het gebruikte materiaal niet bestand is tegen bepaalde temperaturen.

Het is een werk van lange adem waar veel materiële middelen en mensen voor nodig zijn. Momenteel beschikt de dienst niet over de nodige middelen om alle graffiti uit het straatbeeld te verwijderen. Er wordt dan ook prioriteit gegeven aan **dringende gevallen** (graffiti met haatdragende of gewelddadige taal of symbolen, enz.) en graffiti die is aangebracht op **gemeentelijke gebouwen**.

Actie 4 :

Een specifiek actieplan opstellen om graffiti efficiënt aan te pakken op gemeentelijke gebouwen en op het openbaar domein dat onder de bevoegdheid van de gemeente valt..

A.1.5. Herindeling van de prioritaire interventieassen

Ten slotte heeft de reorganisatie van de dienst ook geleid tot de herziening van de **prioritaire aandachtspunten** op basis van de belangrijkste **zwarte punten** die door de teams op het terrein en de burgers zijn vastgesteld. Verder werd gekeken naar hoe die punten op een gecoördineerde manier kunnen worden aangepakt, waarbij curatieve, preventieve en repressieve maatregelen worden gecombineerd.

Kleine vervuiling

Uit de resultaten van de burgerenquête blijkt dat bijna een kwart van de respondenten (22%) kleine vervuiling beschouwt als **de meest hinderlijke vervuiling**, waardoor deze vorm van vervuiling bovenaan de lijst staat.

En terecht, want kleine vervuiling op de grond, zoals blikjes, verpakkingspapier, zakdoekjes, sigarettenpeuken, hondenpoep, urine, ... is schering en in inslag in de straten en op de pleinen van Schaerbeek, ondanks de regelmatige schoonmaak door de netheidsteams en de aanwezigheid van vuilnisbakken in de buurt van de vervuilde plaatsen.

Het is een feit dat slechte gewoontes vaak hardnekkig zijn en dat kleine, snelle en dus minder zichtbare vormen van vervuiling vaker voorkomen, vooral op drukbezochte plekken (winkelstraten, schoolomgevingen, haltes van het openbaar vervoer, groene ruimten, enz.):

- **Grootschalige opruimacties**, zoals de opruimacties in het kader van World Cleanup Day en de grote lenteschoonmaak;
- **Bewustwordingscampagnes** rond een specifieke problematiek of locatie;
- **Controle- en verbaliseringsmaatregelen**, vaak bedoeld om vervuilers op heterdaad te betrappen;

- In de strijd tegen sigarettenpeuken wordt het **netwerk van ondergrondse asbakken** uitgebreid op drukbezochte strategische locaties, aangevuld met acties voor de **verdeling van zakasbakken**;
- Om hondenpoep in de openbare ruimte tegen te gaan, is er een **netwerk van hondentoiletten** opgezet en worden er **hondenpoepzakjes uitgedeeld**;
- Uitrol van een **netwerk van vuilnisbakken** aangepast aan de verschillende locaties en het aantal mensen dat ze gebruikt: sorteerbakken in parken en groene ruimtes waar mensen picknicken, Vigipirate-vuilnisbakken om het bestaande netwerk aan te vullen wanneer dat nodig is (evenementen, markten, enz.), persvuilnisbakken voor drukke locaties, enz.

De dienst Netheid wil de aanpak van dit probleem echter nog verder versterken:

Actie 5 :

De invoering van een statiegeldsysteem voor PET-flessen en blikjes in heel Brussel blijven ondersteunen.

Dit is mogelijk een effectieve oplossing tegen de verspreiding van dit kleine afval, omdat het consumenten ertoe aanzet om hun lege flessen en blikjes in te leveren in plaats van ze achter te laten. De openbare netheid, het milieu, de gezondheid van dieren en de circulaire economie hebben hier alleen maar baat bij.

Actie 6 :

In het kader van een proefproject mobiele vuilnisbakken invoeren, naar het voorbeeld van Berlijn, in gemeentelijke groene ruimten tijdens het zomerseizoen, om gebruikers handige oplossingen te bieden voor het weggoeien van hun klein afval.

Actie 7 :

Zorgen voor een strategische plaatsing van netheidsinfrastructuur en -voorzieningen en de zichtbaarheid ervan garanderen om correct gebruik aan te moedigen (nudges, afvalpunten, ondergrondse asbakken, enz.).

Actie 8 :

Een specifieke actie rond afval van motorvoertuigen ontwikkelen.

Actie 9 :

Een specifieke actie ontwikkelen rond afval dat ontstaat door het consumeren van voeding op een locatie.

Actie 10 :

Het aantal gerichte bewustmakings- en handhavingscampagnes op drukke plaatsen en tijdstippen verhogen.

Sluikstorten

De cijfers spreken voor zich: **meer dan de helft van het verzamelde afval in de openbare ruimte is gesluikstort afval**, een ware plaag in Schaerbeek en elders in het Brussels Gewest. Meubels, matrassen, bouwafval, banden, toiletten, huishoudtoestellen, kinderwagens, enz. Al dat afval wordt maar al te vaak aangetroffen op de openbare weg, in alle

wijken, hoewel sommige plaatsen er helaas meer last van hebben dan andere (aanwezigheid van een afvalinzamelingspunt zoals een vuilnisbak, glasbol, kledingcontainer, enz.). De dienst Netheid heeft een speciaal team dat zich dagelijks en uitsluitend bezighoudt met het opruimen van **grote hoeveelheden gesluikstort afval**.

De huidige situatie zorgt ervoor dat sluikstorten meteen op de **tweede plaats** staat in de ranglijst van vervuiling die door burgers als het meest hinderlijk wordt ervaren, net achter kleine vervuiling. 19% van de respondenten vindt dat dit soort vervuiling bijzonder schadelijk is voor het leefklimaat in hun wijk.

Als reactie op deze situatie en in een poging om de trend te keren, besteedt de dienst Netheid bijzondere aandacht aan dit probleem met tal van gerichte acties en campagnes.

Reeds uitgevoerde acties:

- Sinds enkele jaren organiseert de dienst jaarlijks, in samenwerking met Net Brussel, **mobiele containerparken** in de verschillende wijken van de gemeente, zodat burgers hun grofvuil gemakkelijker, regelmatiger en gratis kunnen laten ophalen. Het initiatief is steeds populairder en speelt in op een echte behoefte van de Schaarbekenaars, die op zoek zijn naar een oplossing in de buurt. Om nog beter aan de vraag te voldoen, is het aantal campagnes sinds 2024 verdubbeld van twee naar vier. Er is ook een hergebruikruimte om spullen die nog in goede staat zijn in te zamelen en te recyclen.
- Er worden regelmatig **bewustmakingscampagnes** gevoerd. Voorbeelden hiervan zijn de communicatiecampagne '#Schaarbeekinet', die veel stof deed opwaaien, en de volgende campagne die gepland staat voor het voorjaar van 2026: "Wat zou jij doen met 2 miljoen euro?".
- **Het project 'Rubalise'** is opgezet om gesluikstort afval bewust in de openbare ruimte achter te laten en te markeren met afzetlint waarop het bedrag van de verschuldigde boete staat. Het project wil mensen doen nadenken en bewustmaken van de problematiek.
- Er worden regelmatig **sensibiliserings- en verbaliseringsmaatregelen** tegen deze problematiek uitgevoerd.

Het probleem is echter zo groot dat de dienst zijn acties nog verder wil opvoeren.

Actie 11 :

Het aantal buurtdiensten en -infrastructuren uitbreiden om afval dat niet in vuilniszakken mag eenvoudiger af te voeren, met name buiten de openbare ruimte en in samenwerking met lokale actoren.

Actie 12 :

De ophaling van grof huisvuil aan huis voor senioren, aangeboden door de dienst Netheid, optimaliseren en beter promoten, en die dienst uitbreiden naar mindervaliden.

Acties 13 :

Aandringen bij Net Brussel om, voor zover mogelijk, het aantal weken van het mobiel containerpark te verhogen en die campagnes uit te breiden naar alle soorten afval.

Actie 14 :

Versterken van het netwerk van boekenboxen en 'give boxes'.

Actie 15 :

De haalbaarheid onderzoeken van het opzetten van een gemeentelijk recyclagecentrum.

Vuilniszakken

De problematiek van de vuilniszakken, dat in het hele Brusselse Gewest speelt, is ook een echte zwart punt op het vlak van vervuiling in Schaerbeek. Het staat ook op de **derde plaats** van vervuilingen die door de Schaarbekenars als het meest hinderlijk worden ervaren, waarbij 18% van de respondenten het op nummer één heeft gezet.

Soms op het verkeerde moment of op de verkeerde plaats buitengezet, soms meegebracht van elders, soms vergeten door het agentschap Net Brussel tijdens zijn rondes of niet meegenomen omdat ze niet aan de regels voldoen, enz. Het resultaat is altijd hetzelfde: **de straten liggen dagelijks bezaaid met zakken en containers** die, door een domino-effect, ook leiden tot andere soorten vervuiling en soms zelfs de aanwezigheid van ongedierte. Bovendien is de ophaling zelf een bron van vervuiling (slecht gesloten zakken, in de haast gescheurd, enz.).

De hervorming van de inzameling van huishoudelijk afval die in mei 2023 door Net Brussel werd ingezet, heeft het probleem zeker niet opgelost. In sommige wijken heeft het zelfs voor nog meer verwarring en vervuiling gezorgd.

Hoewel de inzameling onder de exclusieve bevoegdheid van Net Brussel valt, draagt de gemeente de zichtbare gevolgen ervan in de openbare ruimte. De dienst Netheid moet hierdoor een echte strategie opzetten om de dagen en tijdstippen voor het buitenzetten van afval te laten naleven.

Reeds uitgevoerde acties :

- **Gerichte bewustmakings- en verbaliseringsmaatregelen** rond het naleven van de tijdstippen voor het buitenzetten van afval en de conformiteit van de zakken.
- **Gezamenlijke acties in samenwerking met het agentschap Net Brussel**, met name in het kader van het *Triathlon-project*.
- **Acties voor het uitdelen van kalenders** met de specifieke ophaaldagen voor huishoudelijk afval voor een wijk of straat.
- **Acties voor het verdelen van oranje bakken.**

Om nog verder te gaan in de strijd tegen deze problematiek heeft de dienst Netheid de volgende ambities:

Actie 16 :

Het gebruik van kunststof afvalcontainers aanmoedigen voor het aanbieden van zakken met organisch afval (oranje) en restafval (wit), vooral in bepaalde wijken met specifieke problemen (aanwezigheid van kraaien, vossen, enz.).

Actie 17 :

De ontwikkeling van sensibiliserings- en verbaliseringsmaatregelen rond deze problematiek voortzetten en intensiveren.

Actie 18 :

Blijven pleiten voor de afschaffing van het huidige systeem van huisvuilophaling aan huis ten gunste van een systeem van vrijwillige afgiftepunten, zoals slimme ondergrondse containers, om een oplossing op maat te

bieden voor de behoeften van gezinnen en de overlast van afvalbeheer in de stad te verminderen. Schaerbeek is overigens al enkele jaren kandidaat om dit nieuwe systeem in een proefwijk te testen.

Gewestwegen

Les voiries régionales du territoire schaerbeekois (c'est à dire à charge de la Région) sont elles aussi bien souvent identifiées par la Commune et ses habitants comme de réels points noirs en matière de propreté publique. Un constat d'autant plus problématique que l'Agence régionale Bruxelles Propreté intervient le plus souvent sur des grosses artères et places de la Commune, et qu'elle définit seule sa stratégie opérationnelle en matière de nettoyage de l'espace public.

Le Service Propreté, concentrant son Actie sur les voiries sous sa responsabilité (à savoir 75% des axes schaerbeekois), est en contact régulier avec l'Agence, notamment lorsqu'il y a lieu de demander des interventions de rattrapage, mais ne dispose en revanche d'**aucun pouvoir de contrainte, ni de moyens suffisants** pour intervenir, le cas échéant, en lieu et place de Bruxelles Propreté.

Soucieuse cependant d'offrir à tous les habitants un service de propreté de qualité et d'assurer une **prise en charge équitable** de toutes les rues et quartiers, la Commune entend bien renforcer encore dans les années futures sa **collaboration** avec l'Agence Bruxelles Propreté en vue d'améliorer la gestion des voiries concernées.

Actie 19 :

De samenwerking met het agentschap Net Brussel verder versterken

Actie ontwikkeld in het kader van strategische doelstelling 6!

Actie 20 :

De kwaliteitscontrole van de diensten van het Gewestelijk Agentschap voor Netheid op gewestwegen en wegen van bovengemeentelijk belang versterken en systematisch melding maken van probleemsituaties om een uniforme onderhoudskwaliteit te bieden over het hele grondgebied.

Actie 21 :

Versterken van de sensibiliserings- en verbaliseringsmaatregelen op verkeersaders die onder gewestelijke bevoegdheid vallen.

Winkelassen/-zones

Een van de uitdagingen voor de gemeente op het vlak van openbare netheid is de problematiek van afval en containers voor commercieel afval die ook een echt zwart punt zijn. Die containers zijn een bron van vele vervuilingen en overlast in de openbare ruimte (geurhinder, sluikestorten, belemmering van doorgangen, enz.) en leiden daarom tot veel klachten van burgers.

Hoewel handelszaken net als burgers hun omgeving moeten respecteren en zich moeten houden aan de geldende regels op het vlak van afvalbeheer en -scheiding, valt niet te ontkennen dat die regels in de praktijk soms slecht worden nageleefd.

Zo worden de verplichting om een **inzamelingscontract voor afval** af te sluiten bij een erkende afvalverwerker en de verplichting om je aan de voorwaarden van dat contract te houden (waaronder de dagen en tijdstippen waarop zakken en containers buiten mogen worden gezet) niet altijd nageleefd. Dat zorgt voor grote problemen op het gebied van vervuiling.

We zien namelijk regelmatig dat sommige handelszaken **hun containers de klok rond** op de openbare weg laten staan, terwijl die buiten de ophaalmomenten absoluut binnen moeten worden gehaald. Het gevolg is dat er **bijna altijd afval** ligt in de winkelstraten. Dat zorgt voor veel overlast, waarvan hierboven enkele voorbeelden zijn vermeld.

Om dat netelige probleem aan te pakken en de betrokken wijken aangenamer en aantrekkelijker te maken, **heeft** de dienst Netheid **al de volgende maatregelen** genomen:

- **Gerichte bewustmakingsacties** bij handelaars om hen aan te moedigen **de regels voor het buitenzetten en aanbieden van containers en bedrijfsafval na te leven** (geregeld in het contract tussen hen en hun dienstverlener), met name in samenwerking met de dienst Handel en de Gemeenschapswachten;
- **Gerichte bewustmakingsacties om marktkramers aan te moedigen** de regels voor netheid en afvalbeheer na te leven, **in samenwerking met de dienst Handel**.
- **Controle- en verbaliseringsacties**, met name in samenwerking met de dienst Handel, de politiezone en het agentschap Net Brussel
- **Proefproject** om **houten overkappingen voor containers voor commercieel afval** aan te brengen in de openbare ruimte **voor** bestaande bedrijven die **geen opslagruimte hebben**. Het doel van deze test, die vrij bevredigende resultaten oplevert, is om de veroorzaakte vervuiling en overlast te verminderen en zo de leefbaarheid voor de bewoners van de betrokken wijken te verbeteren.

Ondanks de inspanningen van de dienst Netheid blijft de taak immens. Daarom wil de dienst van deze kwestie een van zijn prioriteiten maken en de inspanningen verder opvoeren.

Actie 22 :

Gerichte bewustmakingsacties versterken, met name in samenwerking met de dienst Handel.

Actie 23 :

De controle- en verbaliseringsacties versterken, met name in samenwerking met de politiezone, **met een focus op containers voor commercieel afval** die de klok rond in de openbare ruimte staan.

Actie 24 :

De samenwerking met handelaarsverenigingen versterken om de uitwisseling van informatie en de invoering van goede praktijken te vergemakkelijken.

Actie 25 :

Versterken van gerichte acties tegen handelszaken die gebruikmaken van witte zakken, die uitsluitend voor gezinnen bedoeld zijn. Hiertoe zullen er gezamenlijke acties worden uitgevoerd in samenwerking met het agentschap Net Brussel, in het kader van het project '*fuchsialisering*', om handelszaken die een contract hebben met het gewestelijk agentschap aan te moedigen om fuchsia zakken te gebruiken voor de afvalophaling.

Actie 26 :

Het proefproject met houten overkappingen voor containers voor commercieel afval uitbreiden naar andere locaties of handelszaken die als problematisch worden beschouwd en waarvoor geen andere oplossing mogelijk is.

Noordwijk

Vanwege de hogere vervuiling vragen sommige wijken in Schaerbeek meer aandacht en inspanningen van de teams van de dienst Netheid dan andere.

In dat opzicht vormt de Noordwijk een grote uitdaging voor de gemeente.

De wijk is dichtbevolkt en drukbezocht en heeft een unieke combinatie van **belangrijke winkelstraten**, woonwijken en **belangrijke vervoersvoorzieningen**, die allemaal bijdragen aan de levendigheid en aantrekkingskracht. Die kracht is tegelijkertijd ook de zwakte, want door de bijzondere ligging, de indeling, de onmiddellijke nabijheid van het Noordstation en de prostitutiezone heeft de wijk te kampen met een **aantal problemen**: een lage sociaaleconomische index, de aanwezigheid van daklozen, verslavings- en geestelijke gezondheidsproblemen, onveiligheid, enz. en natuurlijk, als gevolg daarvan, problemen met de netheid.

Hoewel de gemeente niet bevoegd is voor de hele wijk – sommige wegen vallen onder de bevoegdheid van het agentschap Net Brussel (Brabantwijk, Vooruitgangstraat, enz.) – moet ze in elk geval haar inspanningen opvoeren op de plaatsen waar ze verantwoordelijk is voor de netheid. Een echt zwart punt dat ook de gewestelijke teams op de proef stelt.

Om deze enorme uitdaging het hoofd te bieden, **voert** de dienst Netheid dagelijks **al** heel wat **acties** uit. Met name:

- Regelmatige deelname aan **vergaderingen tussen instellingen en verenigingen die betrokken zijn bij de Noordwijk** om een gecoördineerde actie op wijkniveau te ontwikkelen (Overlegcommissie Noord onder leiding van de gemeente, Mission Manager voor de openbare zone onder leiding van het agentschap Net Brussel, enz.);
- **Verskillende sensibiliseringsacties** om bewoners en gebruikers bewust te maken van de regels voor openbare netheid (in samenwerking met de dienst Wijkleven een meertalig boekje over 'netheid' maken en verspreiden, met een eenvoudige en visuele uitleg van de belangrijkste regels, bewustmaking bij handelaars in samenwerking met de dienst Handel, enz.);
- **Controle- en verbaliseringsacties** in de wijk, met name in samenwerking met de politiezone;
- **Grootschalige schoonmaakacties** op bepaalde probleemlocaties (tunnels, enz.) om de volksgezondheid te waarborgen;
- **Opstellen van een plan voor vuilnisbakken en uitvoeren van een netheidsaudit in samenwerking met het agentschap Net Brussel in de Brabantwijk** om de belangrijkste problemen in kaart te brengen en grondiger te onderzoeken, en de operationele strategieën van zowel de gemeentelijke als de gewestelijke dienst Netheid daarop aan te passen.

Om zo goed mogelijk in te spelen op de behoeften en uitdagingen van de wijk op het vlak van openbare netheid, beveelt de dienst Netheid, in samenwerking met de andere betrokken diensten en actoren op het terrein, de volgende acties aan :

Actie 27 :

Op basis van het bovenvermelde plan voor vuilnisbakken en de netheidsaudit een gezamenlijk actieplan met het agentschap Net Brussel opstellen en uitvoeren, gebaseerd op verschillende actiepunten: aanpassing van de bestaande infrastructuur, herziening van de operationele strategieën (gemeentelijk en gewestelijk), gerichte sensibiliserings- en verbaliseringsacties, enz.

Vanwege de talrijke problemen (veiligheid, sociaal, enz.) die intrinsiek met elkaar verbonden zijn, is het belangrijk om weten dat alleen een alomvattende aanpak (politie, preventie, ondersteuning voor daklozen, enz.) door alle actoren die betrokken zijn in de wijk zal leiden tot een aanzienlijke verbetering van de situatie.

Ongedierte

Duiven :

De **overpopulatie van duiven** in Schaerbeek, net als in de rest van het Brussels Gewest, brengt heel wat overlast met zich mee. Hun uitwerpselen veroorzaken veel **vervuiling in de stad** (aan gebouwen en straatmeubilair) en vervuilen de openbare ruimte, wat leidt tot hoge onderhouds- en schoonmaakkosten voor de gemeente. Bovendien brengen deze vogels soms ziektes over, deels omdat ze zich op een verkeerde manier voeden (of gevoerd worden).

Het is dus van cruciaal belang dat de dienst Netheid dit probleem aanpakt en nadenkt over een effectieve maar veilige oplossing (voor zowel dieren als mensen) om de verspreiding van deze vogels effectief tegen te gaan en de veroorzaakte **overlast te verminderen**.

Reeds uitgevoerde acties :

- In kaart brengen van de problematiek in Schaerbeek en de meest problematische gebieden in de gemeente bepalen;
- Plaatsen van verdelers van anticonceptiezaden voor duiven op de vier belangrijkste locaties: Weldoenersplein, Houffalizeplein, Berenkuil en Fortinlaan.

Deze eerste maatregelen blijken nu al effectief, aangezien de duivenpopulatie al met meer dan 10% is gedaald op de vier betrokken locaties. We mogen echter niet op onze lauweren rusten. Daarom wil de dienst Netheid de volgende maatregelen nemen:

Actie 28 :

Meer voorlichtings- en bewustmakingscampagnes voeren onder de bevolking over het voeren van duiven, wat door burgers nog te vaak wordt gezien als een altruïstische daad voor de dieren. Deze schijnbaar onschuldige acties zijn in feite zeer schadelijk voor de gezondheid van duiven en trekken ook ander ongedierte aan, waaronder ratten.

Actie 29 :

Opvoeren van het aantal gerichte verbaliseringsacties tegen mensen die duiven voeren, met name in de buurt van verdelers van anticonceptiezaden voor duiven.

Actie 30 :

Het project van de verdelers uitbreiden naar andere geïdentificeerde probleemlocaties.

Rats :

Jaar na jaar breidt het probleem van de **groeïende rattenpopulatie** zich uit over het hele Brusselse Gewest. Ratten komen steeds meer voor, omdat de leefomstandigheden in de stad bijzonder gunstig zijn voor hun verspreiding (veel schuilplaatsen, onbeperkt voedsel, geen roofdieren, enz.).

De toename van de populatie van deze knaagdieren **verhoogt hun zichtbaarheid in de openbare ruimte**. Ratten duiken overal op, vooral op plekken waar mensen zijn (parken, pleinen, stations, waterpunten, enz.) en waar voedselresten liggen (compost, overvolle vuilnisbakken, voederplaatsen voor andere diersoorten, enz.).

Om deze rattenplaag te bestrijden, **neemt de gemeente de volgende maatregelen:**

- **Rattenbestrijding** in de openbare ruimte en bij de woningen van de Schaarbekenaars waar dat nodig is;
- **Schoonmaakacties op problematische plaatsen** wanneer dat nodig is om de netheid van de plaatsen en het onderhoud van de aangrenzende groene ruimten zo goed mogelijk te garanderen (opruimen van bijzonder problematisch vuil, snoeien, enz.).

Ondanks de reeds genomen maatregelen wil de dienst Netheid, die deze taak binnenkort op zich zal nemen, het volgende doen:

Actie 31 :

In kaart brengen van de problematiek in Schaerbeek en de meest problematische gebieden in de gemeente bepalen

Actie 32 :

Een actieplan opstellen en uitvoeren om ratten en ongedierte te bestrijden, met inbegrip van de nauw verwante problematiek van de duiven

Actie 33 :

De communicatie over de uitgevoerde initiatieven en acties verbeteren.

Actie 34 :

Een functie toewijzen aan de ontwikkeling en opvolging van de strategie tegen ongedierte.

A.1.6. Verfraaiing van de openbare ruimte

Het verfraaien van de openbare ruimte is een van de oplossingen die de gemeente aanbeveelt om vervuiling tegen te gaan.

Volgens brokenwindowstheorie (*Broken window theory*; James Q. Wilson en George L. Kelling; 1982) zal een kleine aantasting van de openbare ruimte, door een sneeuwbal-effect, leiden tot andere aantastingen van die ruimte, en dat op een exponentiële manier.

Kleine inbreuken en de zichtbaarheid ervan dragen bij tot het ontstaan van een gevoel van straffeloosheid. Het zou ertoe kunnen leiden dat mensen overtredingen gaan plegen en bijgevolg tot de verloedering van de omgeving waarin die oorspronkelijke gevallen van vervuiling plaatsvonden.

Omgekeerd **stimuleert een schone en aangename omgeving respectvol gedrag**. Daarom zet de gemeente zich al jaren in om **de openbare ruimte te verfraaien** via ambitieuze projecten voor herinrichting, ontharding en vergroening, in lijn met haar Vergroeningsplan 2021-2035. Op die manier draagt ze bij tot het welzijn van de Schaarbekenaren en hoopt ze hen aan te zetten om hun leefomgeving te beschermen.

Heel wat Schaarbekenaren wensen ook hun steentje bij te dragen aan de verfraaiing van hun wijk. Er bestaan talrijke **burgerinitiatieven** rond netheid en beplanting van de openbare ruimte: afvalopruimacties, aanvragen voor adoptie van boomperken en vergroening van de openbare ruimte enzovoort.

Er kwam een **positieve dynamiek** tot stand tussen het departement Schaerbeek Netheid en Groene ruimten en de burgers die echte partners worden. Dat alles stelt ons in staat om samen volop onze schouders te zetten onder de verfraaiing en de netheid van onze gemeente.

Actie 35 :

Burgerinitiatieven voor de verfraaiing van de openbare ruimte aanmoedigen.

Actie 36 :

Burgers meer betrekken bij de uitvoering van gemeentelijke projecten om de openbare ruimte te verfraaien,
met name door hen actief te betrekken bij het planten van bomen en andere projecten.

Actie 37 :

Ervoor zorgen dat bij elk herinrichtingsproject van de openbare ruimte aandacht wordt besteed aan
groenvoorziening en openbare netheid.

B. STRATEGISCHE DOELSTELLING 2: VOORZIENINGEN VOOR OPENBARE NETHEID VERSTERKEN EN ONTWIKKELEN

Onder de suggesties die tijdens het participatieve proces zijn gedaan om de netheid van de straten in Schaerbeek aanzienlijk te verbeteren, is de versterking van de infrastructuur voor openbare netheid een van de meest terugkerende verzoeken.

Achter die vraag schuilt echter de kwestie van de voorzieningen, die op het eerste gezicht simpel lijkt, maar in de praktijk vaak tot discussie leidt. Het is niet altijd eenvoudig om te bepalen wat de juiste aanpak is, aangezien sommigen graag meer voorzieningen in de wijk zouden zien, terwijl anderen vrezen dat die voorzieningen juist tot vervuiling zullen leiden.

Eén ding is in ieder geval zeker: er bestaat geen zekerheid als het om infrastructuur gaat. De beste methode is dan ook om geval per geval te bekijken. Het doel is niet om koste wat kost meer voorzieningen te plaatsen, maar wel om na te denken over **toereikende oplossingen die aansluiten bij de specifieke kenmerken** van de verschillende wijken en straten van de gemeente.

B.1. Openbare vuilnisbakken

Hoewel het verleidelijk is om te geloven dat het verhogen van het aantal openbare vuilnisbakken het aantal daden van vervuiling in de openbare ruimte aanzienlijk zal verminderen, is dat verband in de praktijk niet systematisch waar te nemen.

De reden hiervoor is dat openbare vuilnisbakken vaak zelf een **bron van vervuiling** zijn en de oorzaak van veel sluikstorten. Zozeer zelfs dat veel bewoners zich regelmatig verzetten tegen het plaatsen van vuilnisbakken voor hun woning. Het is het fenomeen *Not In My BackYard* of *Niet in mijn achtertuin*. Veel Schaarbekenaars willen openbare voorzieningen dicht bij huis, maar niet vlak aan hun deur.

Het is dan ook niet eenvoudig om te bepalen wat de beste aanpak is.

Een van de grootste problemen is dat veel openbare vuilnisbakken momenteel **verkeerd worden gebruikt**. Vaak blijkt zelfs dat een deel van het afval – voornamelijk vuilniszakken – er niet in hoort, omdat sommige burgers misbruik maken van de vuilnisbakken om hun huishoudelijk afval kwijt te raken. Die slechte gewoonte heeft natuurlijk een directe impact op de capaciteit van openbare vuilnisbakken, waardoor ze sneller vol raken dan verwacht of zelfs overvol zitten. Hierdoor kunnen ze niet meer gebruikt worden en verspreiden ze bijzonder onaangename geuren.

Vanuit die vaststelling is **de gemeentelijke strategie** de afgelopen jaren eerder gericht op:

- 1) **Het strategisch en slim uitbreiden van het netwerk van vuilnisbakken**, d.w.z. *wanneer* en *waar* nodig (afhankelijk van de behoefte) en niet systematisch (om de x meter een vuilnisbak plaatsen). Het moet wel mogelijk zijn, want bepaalde stedenbouwkundige beperkingen kunnen de plaatsing van een voorziening soms bemoeilijken. Aan de andere kant is het niet ongewoon dat de dienst bepaalde vuilnisbakken verwijdert wanneer ze vuil en overlast veroorzaken of wanneer ze te weinig worden gebruikt. De gemeente heeft momenteel meer dan 800 vuilnisbakken op haar grondgebied.
- 2) **Het bestaande netwerk van openbare vuilnisbakken versterken door het aanschaffen van andere soorten vuilnisbakken** die op bepaalde plekken en/of op bepaalde momenten interessant kunnen zijn. De dienst

- Netheid heeft op een aantal belangrijke locaties al enkele **persvuilnisbakken** geplaatst. Die vuilnisbakken kunnen een veel grotere hoeveelheid afval opnemen dan traditionele vuilnisbakken (4x meer dan een normale vuilnisbak). Een ander voorbeeld is het sporadisch gebruik van **Vigipirate-vuilnisbakken of vuilnisbakken in de vormen van vaten** om een bestaand infrastructuurnetwerk tijdelijk te versterken, vooral bij gemeentelijke evenementen, markten, op mooie dagen, enz. Ten slotte ontwikkelt de dienst Netheid een **netwerk van sorteereilanden** – die door de groepering van verschillende afvalsoorten meer afval kunnen opnemen dan klassieke vuilnisbakken – binnen de verschillende groene ruimten. Zo wil de dienst het bestaande aanbod aan vuilnisbakken versterken en wandelaars en andere gebruikers meer mogelijkheden geven om hun afval weg te gooien. Het initiatief is overigens ook bedoeld om selectief sorteren in de openbare ruimte aan te moedigen.
- 3) **Het legen en onderhouden van vuilnisbakken optimaliseren, zodat ze continu nieuw afval kunnen opnemen**, en tegelijkertijd burgers bewustmaken van het **juiste gebruik** van die openbare vuilnisbakken en overtreders controleren en hard aanpakken.

Aansluitend hierop wil de dienst Netheid ook de volgende initiatieven ontwikkelen en versterken :

Actie 38:

Een vuilnisbakkenplan opstellen om onze infrastructuur opnieuw in kaart te brengen en het aantal en de plaatsing van vuilnisbakken strategisch te herzien.

Actie 39:

Ons netwerk van persvuilnisbakken versterken waar de afvalstromen dat vereisen.

Actie 40:

Meer gebruikmaken van tijdelijke vuilnisbakken (Vigipirate-vuilnisbakken, vuilnisbakken gemaakt van vaten, enz.) op verschillende strategische plaatsen, met name rond groene ruimten, bij mooi weer (de Brusilia, enz.).

Actie 41:

Het netwerk van sorteereilanden in de verschillende groene ruimten van de gemeente verder ontwikkelen.

Actie 42:

De mogelijkheid onderzoeken om bepaalde verkeerd gebruikte vuilnisbakken te verminderen of een nieuw type vuilnisbak te gebruiken om de problematiek aan te pakken.

Actie 43:

Meer gerichte sensibiliseringsacties voeren over het juiste gebruik van openbare vuilnisbakken.

Actie 44:

Controle- en verbaliseringsacties versterken.

B.2. Openbare asbakken

Sigarettenpeuken zijn een bijzonder vervelende vorm van kleine vervuiling voor de Schaarbekenars, met een vierde plaats in de lijst met de meest hinderlijke vervuiling. Ze hebben bovendien een grote impact op het milieu. De gemeente heeft daarom een uitgebreid netwerk van **160 ondergrondse asbakken** aangelegd, voornamelijk in drukbezochte zones (Helmet, Ardense Jagers, Vandevelde, Jansen, Voltaire, Deschanel, Dailly, Chazal, Van Oost, Waelhem, enz.).

Die ondergrondse infrastructuur helpt om de verspreiding van dit vervuilende afval effectief tegen te gaan door het op specifieke, duidelijk aangegeven plekken te verzamelen, iets wat het werk van de gemeentearbeiders een stuk eenvoudiger maakt. Bovendien vergt deze voorziening niet veel onderhoud en is de kans op vandalisme zeer klein. Tot slot biedt het een onopvallende oplossing voor dit afval dat meteen uit het zicht verdwijnt zodra het erin wordt gegooid.

Voor de toekomst wil de dienst Netheid:

Actie 45:

Het netwerk van ondergrondse asbakken verder uitbreiden in de gemeente.

Actie 46:

De mogelijkheid onderzoeken om met een partner samen te werken om sigarettenpeuken te recyclen.

Actie 47:

De mogelijkheid onderzoeken om een netwerk van ondergrondse asbakken te ontwikkelen in de buurt van horecazaken.

B.3. Glasbollen, kledingcontainers en Olioboxen

Schaerbeek heeft heel wat glasbollen, kledingcontainers en Olioboxen over het hele grondgebied voor de inzameling van specifieke afvalsoorten, namelijk glas, textiel en gebruikte olie. Het gaat in totaal om bijna **60 locaties**, met in totaal **121 containers**.

Deze verschillende vrijwillige afgiftepunten worden beheerd door **verschillende beheerders** die de locatie bepalen en zorgen voor de plaatsing, lediging en het onderhoud:

- het agentschap Net Brussel voor de glasbollen;
- verschillende partnerorganisaties uit de sociale economie, zoals *Spullenhulp* of *Terre* voor de kledingcontainers;
- het bedrijf Quatra voor de Olioboxen.

Deze beheermethode maakt **gemeentelijke actie bijzonder complex en beperkt**. Aangezien de gemeente geen eigenaar is van deze containers heeft ze wel inzage maar **geen beslissingsbevoegdheid**, met name wat betreft de locatie, het aantal en het toevoegen, verplaatsen of verwijderen van containers.

Bovendien zijn er voor de glasbollen en kledingcontainers tal van technische beperkingen die de keuze van mogelijke locaties bemoeilijken: zorgen voor voldoende ruimte voor een hefarm, niet hinderen van autoverkeer of openbaar vervoer tijdens het legen, garanderen van voldoende afstand tot woningen, enz. Door al die beperkingen is het niet altijd mogelijk om containers te plaatsen op locaties die als geschikt zijn aangemerkt.

Net als voor vuilnisbakken geeft de uitbreiding van deze voorzieningen in de openbare ruimte soms aanleiding tot discussie. De glasbollen en kledingcontainers worden immers vaak gezien als **afvalstortplaatsen en bronnen van veel overlast**: terugkerende vervuiling rond de containers, herhaaldelijke beschadigingen, geluidsoverlast, enz.

De dienst netheid :

- zorgt, binnen de grenzen van het opgelegde kader, voor de **ontwikkeling van een toereikend netwerk van containers**, rekening houdend met de behoeften en specifieke kenmerken van elke wijk;
- voert talrijke **bewustmakings- en verbaliseringsacties** uit op deze vrijwillige afgiftepunten om sluikestorten en vervuilend gedrag tegen te gaan: postercampagnes, bemiddeling, plaatsen van camera's, enz;
- **ondersteunt de ontwikkeling van een netwerk van ondergrondse glasbollen**. Belangrijk om weten is dat de gemeente al tien ondergrondse locaties heeft (tegenover 43 bovengrondse). En de resultaten zijn voor iedereen zichtbaar. De ondergrondse glasbollen leiden tot minder sluikestorten omdat ze minder zichtbaar zijn en verminderen ook de geluidsoverlast door de val van het glas te dempen.

Om de verschillende afvalsoorten te kunnen afvoeren en tegelijkertijd de netheid rond deze voorzieningen te garanderen, heeft de dienst Netheid ook de volgende plannen:

Actie 48:

Het aantal ondergrondse locaties voor glasbollen uitbreiden.

Actie 49:

Zorgen voor beter onderhoud van de locaties door de betrokken beheerders.

Actie 50:

De mogelijkheid onderzoeken om het netwerk van textielcontainers en Olioboxen te herontwikkelen binnen privéruimtes die toegankelijk zijn voor het publiek (ingangen van scholen, kinderdagverblijven, winkels, enz.).

Hierdoor verhoogt de sociale controle en kan het gebruik van die voorzieningen verbeterd worden.

Actie 51:

Intensiveren van sensibiliseringsacties over het juiste gebruik van deze vrijwillige afgiftepunten.

Actie 52:

Controle- en verbaliseringsacties versterken.

B.4. Hondentoiletten

Hoewel het volgens het algemene politiereglement voor hondenbezitters verboden is om de uitwerpselen van hun dier in de openbare ruimte achter te laten, is er in de praktijk nog steeds veel hondenpoep op de wegen, trottoirs en in de groene ruimten van de gemeente (parken, boomperken, enz.), en dat tot grote ergernis van voetgangers.

Deze kleine vervuiling, die bijzonder hinderlijk is voor de Schaarbekenars (die dit op de vijfde **plaats zetten qua overlast**), wil de gemeente effectief bestrijden met een **uitgebreid netwerk van 72 hondentoiletten** waar honden hun behoefte kunnen doen. Die toiletten zijn verspreid over de hele gemeente zodat alle Schaarbekenars, ongeacht de wijk waar ze wonen, altijd een hondentoilet in de buurt van hun woning of wandelplek vinden.

Hoewel deze infrastructuur door sommigen als overbodig of zelfs onaangenaam wordt ervaren, benadrukt de dienst Netheid nogmaals het nut ervan en de noodzaak om ze te behouden.

Actie 53 :

Zorgen voor het goede onderhoud van het bestaande netwerk van hondentoiletten.

B.5. Netwerk van de openbare toiletten

Gemakkelijke toegang tot openbare toiletten is een essentiële behoefte waaraan de gemeente wil voldoen, ook om de vervuiling door urineren in de openbare ruimte tegen te gaan.

In dat opzicht beveelt de dienst Netheid aan om een 'Toiletplan' op te stellen om **te bepalen waar de behoefte het grootst is en welke maatregelen er genomen moeten worden** om oplossingen te bieden.

De bestaande infrastructuur is momenteel geconcentreerd in de Noordwijk, maar moet daar worden uitgebreid gezien het hoge gebruik in die wijk. Andere strategische locaties zouden ook baat kunnen hebben bij het opzetten van een netwerk van toiletten, waaronder het Josafatpark en de omgeving, een centrale locatie die vooral in de zomer erg druk bezocht wordt.

De aanleg van dergelijke voorzieningen in de openbare ruimte blijft echter complex. De ontwikkeling van een netwerk van openbare toiletten zou in de meeste gevallen, waar technisch mogelijk, ingrijpende aanpassingen vereisen om de aansluiting op het waterafvoernet te garanderen. Verder zouden er aanzienlijke financiële en personele middelen moeten worden ingezet voor de bouw, het beheer en het onderhoud van deze nieuwe voorzieningen.

Met name in het geval van het Josafatpark en de omgeving zouden er grote werken nodig zijn voor de aanleg van openbare toiletten. Die aanpassingen zouden op hun beurt afbreuk doen aan **de landschapsarchitectuur** van deze groene long, die bovendien geklasseerd is.

Er bestaan echter alternatieve oplossingen, die met name geïnspireerd zijn op goede praktijken in andere Brusselse gemeenten, zoals het netwerk 'Gastvrije toiletten', een betaalbare en gemakkelijk op te zetten oplossing waarbij partnerschappen worden aangegaan met lokale spelers (winkeliers, verenigingen, enz.). Zo kunnen bestaande toiletten snel beschikbaar worden gesteld aan de verschillende gebruikers van de gemeente. Concrete oplossingen dus, die de dienst Netheid verder hoopt uit te werken in het kader van het 'Toiletplan', dat in dit verband als een echte routekaart zal dienen.

Actie 54 :

Een 'toiletplan' opstellen als stappenplan voor de ontwikkeling van een netwerk van openbare toiletten in de gemeente.

C. STRATEGISCHE DOELSTELLING 3: DE NETHEID VAN DE OPENBARE RUIMTEN IN SCHAARBEEK VOORTDUREND EN OBJECTIEF EVALUEREN

C.1. Objectieve Indicatoren voor de Netheid (ION)

Het continu en objectief kunnen beoordelen van de netheid van de openbare ruimten en de doeltreffendheid van het gevoerde gemeentebestuur is ook een fundamenteel onderdeel van de strategie van de gemeente om de netheid in Schaerbeek aanzienlijk te verbeteren.

De dienst Netheid maakt hiervoor gebruik van **objectieve indicatoren voor de netheid** om de **netheid van de openbare ruimte objectief vast te stellen**, maar ook om **de prestaties van de dienst continu te evalueren**.

Deze methode is ontwikkeld door de Association des Villes pour la Propreté Urbaine (AVPU) – waar Schaerbeek deel van uitmaakt – en wordt ook door andere Brusselse gemeenten en Europese steden gebruikt. Ze is gebaseerd op een kwantitatieve benadering van de stedelijke netheid om de netheid van de openbare ruimten van Schaerbeek objectief te meten. Het doel is om **probleemgebieden in kaart te brengen, de na te streven doelstellingen te bepalen en de acties om die doelstellingen te bereiken vast te stellen**. De methodologie wordt ook steeds verder verfijnd naarmate er meer ervaring wordt opgedaan, om effectief in te spelen op informatiebehoeften en acties beter te richten.

Via deze methode wil de dienst netheid een 'kwantitatief' beeld van de vervuiling vastleggen. In de praktijk gebeurt dat via een maandelijkse volledige telling van de hoeveelheid afval (opgesplitst per type) in duidelijk gedefinieerde zones. Om de relevantie en effectiviteit te garanderen, wordt de telling zo laat mogelijk na de laatste veegbeurt uitgevoerd.

Momenteel gaat het om **vijftig zones**. Die zones zijn geselecteerd op basis van belangrijke criteria voor de openbare netheid, zoals de bevolkingsdichtheid of het type zone (handelszones, scholen, groenzones, kantoren, openbaar vervoer, woonzones, enz.). Er is ook prioriteit gegeven aan straten en wijken die als problematisch zijn aangemerkt.

Alle gegevens verzameld door de dienst Netheid worden vervolgens grondig geanalyseerd. Op basis daarvan maakt de dienst **actieplannen voor elke zone en elk type waargenomen vervuiling** (versterking van een voorziening, plaatsing van camera's, enz.). Die regelmatige evaluaties geven de dienst Netheid ook de mogelijkheid om de impact en effectiviteit van de genomen maatregelen doorheen de tijd te beoordelen.

Deze methode is dus een bijzonder waardevol instrument voor opvolging. Het zet de dienst Netheid ertoe aan om er gebruik van te blijven maken en ze in de komende jaren zelfs te versterken om de acties nog verder te verfijnen.

Actie 55:

Het gebruik van de OIN-methode voortzetten en versterken.

Actie 56:

Verder verbeteren van onze algemene gemiddelde vervuilingindex (GVI), die daalde van 6,75 in 2024 tot 4,28 in 2025 op een schaal van 10 tot 0 (waarbij 0 staat voor een objectief optimaal niveau van netheid). De gemeente zit al een aantal kwartalen op rij een positieve trend.

C.2. Constante beoordeling van de kwaliteit van de diensten van de dienst Netheid

Het is essentieel om de kwaliteit van het werk van onze medewerkers voortdurend te evalueren. Via die evaluatie willen we eventuele tekortkomingen, moeilijkheden of verbeterpunten in kaart brengen en de nodige maatregelen nemen om **de kwaliteit van de geleverde openbare dienst te verbeteren** (ondersteuning, opleiding van medewerkers, enz.).

Deze taak wordt uitgevoerd door de team- en sectorverantwoordelijken en vereist een sterke aanwezigheid op het terrein en een nauwe samenwerking met de schoonmaakmedewerkers. De opvolging heeft zowel betrekking op de *modus operandi* en het juiste gebruik van het materiaal als op de communicatie en de goede opvolging met de andere teams van de dienst.

De taak van de straatveger beperkt zich namelijk niet tot het onderhoud van de straten. Door zijn constante aanwezigheid in de openbare ruimte speelt hij een essentiële rol als tussenpersoon door melding te maken van alle waargenomen onregelmatigheden: beschadigde vuilnisbakken, verstopte kolken, sluikstorten, overtredingen, enz. Zo draagt hij actief bij aan de goede werking en de voortdurende verbetering van de stedelijke omgeving.

Net als bij elke continue evaluatie is het doel om de kwaliteit van het werk te verbeteren en betere resultaten te behalen. Deze aanpak geldt voor alle diensten van het departement en houdt in dat iedereen op elk niveau verantwoordelijkheid neemt.

Actie 57 :

De continue evaluatie voortzetten en versterken.

D. STRATEGISCHE DOELSTELLING 4: EEN BETERE RELATIE EN SAMENWERKING MET DE BURGER OPBOUWEN

Het valt niet te ontkennen dat de openbare ruimte van nature niet vuil is. Ze wordt vervuild. Openbare netheid hangt in de eerste plaats af van de handelingen en het **gedrag van burgers, die een beslissende rol spelen in het schoonhouden van de openbare ruimte.**

Het terugdringen van vervuilend gedrag is dan ook essentieel om de leefomgeving van de gemeente op de lange termijn te verbeteren. Daarom **spelen de Schaarbenaars een centrale rol** in onze aanpak van de openbare netheid.

Om de netheid van onze straten te verbeteren, moeten we inzicht krijgen in de gedragingen die vervuiling veroorzaken, zodat we ze kunnen voorspellen en vooral de juiste maatregelen kunnen nemen om verandering teweeg te brengen.

In dat opzicht is de ontwikkeling van een '**burgercentrum**' een van de ambitieuze veranderingen die voortvloeien uit de reorganisatie van het departement Schaarbeek Netheid en Groene ruimten. Dit nieuwe centrum, dat essentieel is om de banden met de burgers en burgergroepen (wijkcomités, verenigingen, enz.) van de gemeente te vergemakkelijken en te versterken, maakt het mogelijk om de inwoners van Schaerbeek concreter en actiever te betrekken bij de openbare netheid.

Het centrum is opgebouwd rond verschillende actiecellen die nauw verwante en complementaire doelstellingen nastreven. Enkele daarvan zijn:

- De **cel voor bemiddeling** die aanspoort tot directe gesprekken over concrete gevallen van vervuiling. Ze wordt gedragen door de **netheidsfacilitators**, die tot taak hebben om de inwoners en andere gebruikers te ontmoeten (statische acties, huis-aan-huisbezoeken, enz.) om hen te informeren, hen aan de regels te herinneren, uitleg te geven, te overtuigen, goed gedrag aan te moedigen en concrete oplossingen aan te reiken voor specifieke probleemsituaties.
- De **cel burgerrelaties** die tot taak heeft een collectieve en positieve dynamiek voor netheid te creëren door enerzijds burgerinitiatieven te ondersteunen en anderzijds projecten en activiteiten rond netheid te ontwikkelen voor scholen en lokale verenigingen.
- De **cel communicatie**, die zich richt op het ontwikkelen van communicatie op grotere schaal en het organiseren van grootschalige evenementen.

Met dit nieuwe burgercentrum wil de dienst Netheid nog meer werk maken van zijn acties, die steunen op de volgende pijlers:

D.1. Sensibilisering

Burgers zien sensibilisering als **de tweede maatregel**, na verbalisering, om overlast op het gebied van netheid tegen te gaan.

Het is belangrijk om **alle gebruikers van de openbare ruimte** (bewoners, werknemers, bezoekers, pendelaars, toeristen, enz.) bewust te maken van de (kleine of grote) rol die ze moeten spelen bij het verbeteren en verfraaien van hun leefomgeving en van de risico's als ze de geldende regels inzake openbare netheid niet naleven.

Dat bewustzijn is belangrijk omdat het op natuurlijke wijze zorgt voor een vorm van **sociale controle** die goed gedrag aanmoedigt en een **positieve spiraal** in gang zet.

Het is echter niet altijd gemakkelijk om de verschillende doelgroepen (bewoners, winkelend publiek, handelaars, rokers, nieuwkomers, personen die overlast veroorzaken, enz.) te bereiken met onze acties. Soms stoten ze op verschillende obstakels (taalbarrières, culturele verschillen, armoede, gebrek aan interesse, enz.) die de effectiviteit ervan kunnen belemmeren.

Actie 58:

Het aantal ontmoetingen met het grote publiek verdubbelen, met name door herkenbare aanwezigheid op het terrein, bijvoorbeeld via stands, animaties, huis-aan-huisgesprekken, evenementen met verschillende partners, enz.

Actie 59:

Intensiveren van sensibiliseringscampagnes en specifieke acties rond een bepaalde problematiek (sluikstorten, verhuis, correct gebruik van afvalcontainers, enz.) of voor een bepaalde doelgroep (jongeren, rokers, handelaars, gebouwen, appartementsgebouwen, enz.).

Actie 60:

Omwonenden informeren en sensibiliseren, los van de controle- en verbaliseringsacties die men name via camera's gebeuren, door huis-aan-huisbedeling met informatie over het uitgevoerde toezicht, de behaalde resultaten en een herinnering aan de geldende regels.

Actie 61:

Acties en activiteiten voor op lagere en middelbare scholen versterken om de jongere generatie bewust te maken van het respect voor de openbare ruimte.

Actie 62:

Een kleine gids over openbare netheid opstellen met alle praktische en nuttige informatie voor nieuwe inwoners van de gemeente en de wijkinspecteur nauwer betrekken bij de sensibilisering.

Actie 63:

Het project 'Rubalise' op grotere schaal uitrollen. Ter herinnering: dit project houdt in dat we gesluikstort afval in de openbare ruimte bewust onder de aandacht brengen door het te markeren met afzetlint waarop het bedrag van de verschuldigde boete staat. Het project wil mensen doen nadenken en bewustmaken van de problematiek.

D.2. Activering van burgers

Naast bewustmaking wil de dienst Netheid de inwoners ook aanmoedigen om actief mee te werken aan de verbetering en verfraaiing van hun wijken, met andere woorden om actoren te worden in plaats van toeschouwers in hun leefomgeving.

44% van de respondenten zegt vandaag "niets doen" als ze een probleem met de netheid zien. Om die trend te keren, ontwikkelt de gemeente tal van initiatieven om de **burgerparticipatie** te stimuleren, waaronder grootschalige evenementen die sensibilisering en plezier combineren ('Clean Up Challenge', 'Grote lenteschoonmaak in Schaerbeek', enz.) om de aandacht van een nieuw publiek te trekken door het thema aantrekkelijker te maken.

Actie 64:

Onze strategische partnerschappen versterken en verder ontwikkelen, met name met lokale verenigingen (buurtverenigingen, wijkcomités, scholen, sportclubs, handelaars enz.) en onze gemeentelijke partners die in contact staan met de burgers (gemeenschapswachten, politiezone, enz.).

Actie 65:

Een burgernetwerk van ambassadeurs voor openbare netheid opzetten om een nauwere samenwerking tussen de dienst Netheid en de Schaarbekenars te bevorderen.

Actie 66:

Organiseren van rondetafelgesprekken die voor iedereen toegankelijk zijn, om ontmoetingen en uitwisselingen tussen medewerkers en burgers te vergemakkelijken.

Actie 67:

Meer samenwerkingsprojecten opzetten met burgers die zich inzetten voor netheid (netheidsacties, vergroeningsprojecten, enz.).

Actie 68:

Een proefproject opzetten voor een duurzame bestemming van de openbare ruimte door scholieren te betrekken bij een grootschalige project om hun ruimte te vergroenen, verfraaien en onderhouden. Dit project sluit aan bij het koninklijk bezoek en de initiatieven van het collectief Bruxelles Poubelle.

Actie 69:

Versterken van de promotie en communicatie rond de jaarlijkse oproep tot projecten voor financiële en logistieke steun voor initiatieven op het gebied van openbare netheid.

Actie 70:

De bewoners betrekken en hen een actieve rol geven bij de 'Mijn straat proper'-acties van de dienst
(grootschalige acties om een straat weer perfect schoon te maken).

D.3. Communicatie

De grootschalige communicatiecampagnes van de dienst Netheid zijn ook van vitaal belang omdat ze bewust zijn opgezet om het bewustzijn te vergroten. Ze worden elk jaar in heel Schaerbeek gelanceerd en zijn bedoeld om **de geldende regels en het gewenste gedrag voortdurend onder de aandacht te brengen**, terwijl ze tegelijkertijd de bewustwording vergroten ('#schaarbeekinetnet', enz.).

Deze campagnes gaan meestal over terugkerende problemen met de openbare netheid in de gemeente die bijzonder hinderlijk zijn, zoals slukstorten.

Affiches, spandoeken, video's, ... Alle middelen worden ingezet om de boodschappen van de dienst Netheid over te brengen, die vaak op grote schaal worden verspreid via alle gemeentelijke netwerken en kanalen: Schaerbeek Info, de gemeentelijke website, de sociale netwerken van de gemeente, de buitenreclame van Bauer Media, huis-aan-huisfolders, uitdelen van flyers, enz.

Daarnaast ontwikkelt de afdeling van tijd tot tijd ook **meer gerichte campagnes**. Deze zijn meestal bestemd voor een zeer specifiek publiek en/of worden ingezet op verschillende strategische locaties in de gemeente om een bepaalde problematiek aan te pakken.

Om nog verder te gaan heeft de dienst Netheid de volgende ambities:

Actie 72:

Intensiveren van gerichte communicatieacties, gericht op een bepaalde problematiek of doelgroep.

Actie 73:

Voor een betere zichtbaarheid en een grotere impact, **de promotie en communicatie rond evenementen en initiatieven van de dienst Netheid versterken** (met name via het informatiecentrum, affiches, gemeentelijke kanalen, medewerkers op het terrein, enz.)

Actie 74:

Versterken van de promotie en communicatie rond de diensten voor burgers (met name via het informatiecentrum, stands op gemeentelijke evenementen, affiches, gemeentelijke kanalen, medewerkers op het terrein, enz.): gratis nummer van het informatiecentrum van de dienst, bemiddelingsdienst, subsidies, interactieve kaart, activiteiten, data van het mobiel containerpark, enz.

Actie 75:

Een gemeentelijke WhatsApp-groep opzetten, in samenwerking met de dienst Communicatie, **die gewijd is aan openbare netheid**, om de communicatie van de dienst naar de burgers toe te versterken.

Actie 76:

Burgers informeren over het werk en de acties van de dienst Netheid om een nauwere band en echt vertrouwen op te bouwen. Uit het participatieproces bleek dat de Schaarbekenars niet altijd op de hoogte waren van het werk en de acties van de dienst Netheid in hun straat of wijk. Met het oog op informatie en transparantie heeft de dienst onlangs een interactieve digitale kaart online gezet. De kaart toont alle uitgevoerde ingrepen en acties (vegen, ophalen van grofvuil, sensibiliseringsacties, interventies van de cel 'Onderzoek & Verbalisering', enz.).

E. STRATEGISCHE DOELSTELLING 5: HET GEMEENTELIJK BELEID TEN AANZIEN VAN OVERTREDERS AANSCHERPEN

Hoewel het logisch is dat vervuiling sneller een groot probleem wordt in een stedelijke omgeving dan elders, vooral in dichtbevolkte steden en gemeenten zoals Schaerbeek, valt het toch erg op dat de gemeente sinds enkele jaren geplaagd wordt door **een toename van het aantal gevallen van vervuiling** op haar grondgebied.

Voor de dienst Netheid wordt het steeds moeilijker om bij te benen, ondanks de enorme inspanningen die ze dagelijks levert.

Hoewel het werk van onze teams altijd voor verbetering vatbaar is, moeten we constateren dat onze inspanningen alleen soms niet meer volstaan. Vandaag neemt de vervuiling in de openbare ruimte in die mate toe dat het onze capaciteit om in te grijpen vaak te boven gaat.

Meer en meer reinigen is duidelijk niet de oplossing. Om het probleem in te dijken, moeten we dus vooral de oorzaak aanpakken door vervuilend gedrag te beteugelen, zodat de openbare ruimte meer gerespecteerd wordt.

Daarom wil de gemeente, in de overtuiging dat het belangrijk is om **vervuilers op hun verantwoordelijkheid te wijzen**, ongeacht het soort vervuiling, haar gemeentelijk beleid ten aanzien van overtreders nog verder aanscherpen door de verbaliseringsacties te verhogen.

Uit het participatieproces is gebleken dat dit standpunt breed wordt gedeeld door de burgers. Ze hebben via de enquête en tijdens de burgerbijeenkomsten aangegeven dat ze er "*genoeg van hebben*" en noemen de **verbalisering** van vervuilers zelfs **het belangrijkste middel tegen overlast** op het vlak van openbare netheid, gevolgd door sensibilisering en voorlichting.

Het zwaar en systematischer bestraffen van de daders van vervuiling lijkt dan ook een absolute prioriteit te zijn, niet alleen om de daders te responsabiliseren maar ook om in te gaan tegen **het gevoel van straffeloosheid** dat steeds vaker gevoeld en geuit wordt door de getuigen en 'slachtoffers' van die daden van vervuiling. Het is de bedoeling om van Schaerbeek een steeds aangenamere en schonere gemeente te maken.

De taak is niet altijd even eenvoudig voor de cel 'Onderzoek & Verbalisering' die belast is met repressie. De uitdaging is namelijk om de daders **met zekerheid te kunnen identificeren** en dus voldoende bewijs te hebben om ze te bekeuren en zo herhaling te voorkomen.

Ondanks de omvang van de taak is, dankzij de **intensivering van de acties op het terrein**, het aantal processen-verbaal dat door de cel 'Onderzoek & Verbalisering' is opgesteld **met bijna 39% gestegen** tussen 2023 – het jaar waarin het herzieningsproces werd gelanceerd – en 2025. **Deze acties omvatten:**

- Operaties uitgevoerd in samenwerking met de politie:
 - o Operatie Dust-Bust: Dit zijn controleacties waarbij de teams van de cel 'Onderzoek & Verbalisering' samen met politie-inspecteurs door de gemeente gaan op zoek naar zwerfafval. Soms wordt buurtonderzoek gedaan om de herkomst van het afval te achterhalen.
 - o Operatie Trash Light: dit zijn bewakingsacties in de voor- of namiddag om elke vorm van vervuiling vast te stellen en de daders direct aan te spreken, in samenwerking met de politiepatrouilles die op dat moment beschikbaar zijn. Zij helpen de gemeentemedewerkers bij het identificeren van de overtreders.
 - o Operatie Trash: Deze acties zijn vergelijkbaar met de *Trash Light*-acties, maar bij deze acties wordt meer gemeentelijk personeel ingezet. Deze operaties vinden meestal plaats vanaf het begin van de avond tot in de vroege nacht.
- Doorzoeken van zakken
- Buurtonderzoeken

- Het gebruik van zogenaamde slimme camera's ligt aan de basis van meer dan 1/3 van de bekeuringen die worden uitgeschreven tijdens de verschillende verbaliseringsacties. Opgelet: in tegenstelling tot wat vaak wordt gedacht, leidt dit hulpmiddel niet automatisch tot verbalisering. In veel gevallen is een uitgebreider onderzoek nodig.
- Enz.
-

Om nog een stap verder te gaan, beveelt de dienst Netheid verschillende maatregelen aan om de werking van de cel 'Onderzoek & Verbalisering' nog te versterken en zo het opsporingspercentage van overtredingen op het gebied van openbare netheid te verbeteren.

Actie 76:

Het aantal verbaliseringsacties op het terrein verder verhogen om tegen 2031 ongeveer +130% uitgeschreven bekeuring te behalen, met name 's avonds en in het weekend, en in samenwerking met de politie. Alle medewerkers van de dienst die bevoegd zijn om bekeuringen uit te schrijven, worden ingezet om de gestelde doelstelling te halen. Er zal bijzondere aandacht worden besteed aan bijzonder problematische locaties en situaties door de ontwikkeling van specifieke en gerichte acties (kleine vervuiling, sluikstorten, huishoudelijk en commercieel afval, enz.).

Actie 77:

De middelen en uitrusting van de cel 'Onderzoek & Verbalisering' versterken, met name het netwerk van slimme camera's in de gemeente en het personeel dat zich bezighoudt met het verwerken van de beelden en het opvolgen van de op video vastgelegde wangedragingen.

Actie 78:

Het aantal medewerkers van het team 'Onderzoek & Verbalisering' met 50% verhogen door tegen eind 2027 in totaal drie extra mensen aan te nemen.

Actie 79:

Sneller en efficiënter innen van de belasting inzake de *Gemeentebelasting op de openbare vervuiling of de oorzaken van vervuiling van de openbare wegen en plaatsen of zichtbaar vanaf deze alsmede op containers voor commercieel afval*, om de impact en het afschrikkende effect van deze financiële sancties te maximaliseren door de interne administratieve processen te vereenvoudigen.

Actie 80:

De mogelijkheid onderzoeken om in bepaalde gevallen alternatieve strafmaatregelen toe te passen, zoals het uitvoeren van gemeenschapdienst bij de dienst Netheid, in plaats van belastingen op vervuiling. Ondanks de organisatorische beperkingen die een dergelijk systeem met zich meebrengt, vooral gezien het toenemende

aantal gevallen van vervuiling op het grondgebied, bieden de alternatieve strafmaatregelen toch een uiterst interessante manier om te sanctioneren en vooral om de veroorzaakte schade te vergoeden.

Actie 81:

Meer communiceren over het verbaliseringsbeleid, met name de toegepaste acties en opgelegde sancties, om het gevoel van straffeloosheid tegen te gaan.

F. STRATEGISCHE DOELSTELLING 6: DE SAMENWERKING TUSSEN PARTNERS IN DE OPENBARE NETHEID VERBETEREN

Het optimaliseren van de samenwerking en coördinatie tussen de verschillende actoren die betrokken zijn bij het onderhoud en de reiniging van de openbare ruimte in het Brussels Gewest is essentieel om de netheid in de straten van de hoofdstad – en dus ook in Schaerbeek – aanzienlijk te verbeteren.

De **huidige versnippering van de bevoegdheden tussen verschillende bestuursniveaus** maakt het overheidsoptreden over het algemeen minder efficiënt en draagt bij aan het voortduren en soms zelfs het ontstaan van situaties van vervuiling, door een gebrek aan samenhangende en gecoördineerde acties tussen de verschillende betrokken actoren.

Het is dus van essentieel belang dat de gemeente hier een volwaardige prioriteit van maakt, ook al hangt het slagen van deze doelstelling natuurlijk af van de bereidheid van alle betrokkenen om beter samen te werken.

F.1. Veel actoren betrokken bij het onderhoud van de openbare ruimte

In het Brussels Gewest zijn veel actoren betrokken bij het onderhoud en de reiniging van de openbare ruimte. Daartoe behoren uiteraard de negentien gemeenten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en het gewestelijk agentschap Net Brussel, maar ook andere spelers zoals Leefmilieu Brussel, Brussel Mobiliteit, Vivaqua, de MIVB, de politie, Infrabel, de bouwheren en de vele bestaande privéoperators.

Het bestaan van die veelheid aan actoren en strategieën leidt echter tot talrijke praktische problemen op het terrein en soms zelfs tot stilstand, vanwege het gebrek aan duidelijkheid en de verwarring die een dergelijk systeem van verdeling van verantwoordelijkheden met zich meebrengt, zowel bij de netheidsoperators als bij de burgers.

De resultaten van de enquête spreken voor zich. Zo wist 37% van de deelnemers, of meer dan een derde, niet dat bepaalde straten in Schaerbeek (gewestwegen en zogenaamde "bovengemeentelijke" wegen) uitsluitend door het gewest worden onderhouden. Ook denkt 16% nog steeds dat de gemeente het huisvuil ophaalt.

De gemeente zou dan ook graag zien dat de **rollen en taken van alle actoren in het onderhoud van de Brusselse openbare ruimte worden verduidelijkt en geherdefinieerd, zodat de verschillende acties beter op elkaar kunnen worden afgestemd.**

Actie 82:

Blijven aandringen op de invoering van een akkoordprotocol tussen de institutionele actoren die betrokken zijn bij het schoonmaken van de openbare ruimte, met als doel de verantwoordelijkheden van elke partij (opnieuw) vast te leggen (project onder leiding van Net Brussel).

Actie 83:

Meer ontmoetingen en uitwisselingen organiseren met andere actoren op het gebied van openbare netheid vergroten met het oog op een betere coördinatie van de verschillende strategieën.

F.2. Samenwerking met het agentschap Net Brussel

Meer concreet is het beheer van de reiniging van de openbare ruimte momenteel verdeeld tussen twee grote operatoren: de gemeente, die de meeste straten op haar grondgebied onderhoudt, en het agentschap Net Brussel, dat exclusief verantwoordelijk is voor talrijke zogenaamde gewestwegen (of bovengemeentelijke wegen).

In Schaerbeek wordt 25% van de wegen – dat is een kwart van de straten – beheerd door het Gewest, dat vooral de grote verkeersaders en pleinen van Schaerbeek onderhoudt: Auguste Reyerslaan, Daillyplein, Jamblinne de Meuxplein, Diamantlaan, Generaal Wahislaan, Haachtsesteenweg (over een groot deel), Lambermontlaan, Leopold III-laan, Liedtsplein, Leuvensesteenweg (over een groot deel), Paleisstraat (over een groot deel), Koninginneplein, Koning Albert II-laan, Roodebeeklaan, Koningsstraat (over een groot deel), Simon Bolivarlaan, enz.

Dit gedeelde beheer bemoeilijkt het dagelijkse werk van de teams op het terrein. Het is verre van ideaal en veroorzaakt, zoals hierboven al gezegd, veel verwarring en operationele problemen voor alle netheidsmedewerkers (zowel gemeentelijk als gewestelijk) die in Schaerbeek actief zijn.

Problemen met coördinatie, communicatie, opvolging ... de moeilijkheden zijn talrijk en komen steeds terug. Hierdoor staan ze het goede beheer van de openbare ruimte in de weg.

Die problemen worden nog verergerd door het feit dat de gemeente en het gewest verschillende benaderingen en werkwijzen hanteren, wat soms een systeem met twee snelheden creëert. De gemeente heeft een grondige kennis van de lokale realiteit en van de specifieke kenmerken van elke wijk, waardoor ze haar operationele strategie systematisch aan de situatie kan aanpassen. Dat is niet altijd het geval bij Net Brussel, dat op het hele Brusselse grondgebied actief is en juist de neiging heeft om op basis van één en dezelfde *modus operandi* te werken voor alle wegen die onder zijn verantwoordelijkheid vallen. Dat verschil in organisatie en flexibiliteit heeft natuurlijk een zichtbaar effect op het terrein.

Een ander grote uitdaging is dat Net Brussel de openbare dienst is die verantwoordelijk is voor het ophalen van huishoudelijk afval. Die ophaling is vaak een bron van vervuiling omdat slecht gesloten zakken vaak omvallen, door wilde dieren worden opengereten of scheuren in de haast om ze op te halen. Het gevolg is dat veel straten na het ophalen erg vervuild zijn, ook al is de straatveger vaak al geweest. Bovendien worden verkeerd aangeboden zakken of zakken die niet voldoen aan de voorschriften niet opgehaald, waardoor de verantwoordelijkheid voor het beheer ervan bij de gemeente komt te liggen. Dergelijke situatie maakt het gevoel van vervuiling na de ophaling alleen maar erger.

Net Brussel is ook de particuliere exploitant voor de afvalverwijdering voor de overgrote meerderheid van de handelaars in de gemeente. Bij problemen is het voor Net Brussel moeilijk om op te treden als een openbare dienst en de overtreder, die ook hun klant is, te beboeten. Deze situatie leidt in sommige drukke winkelbuurten tot aanhoudende vervuiling.

Het huidige systeem bemoeilijkt dus de wens van de gemeente om een coherent, uniform en volledig efficiënt beleid voor het onderhoud van de openbare ruimte te voeren over haar hele grondgebied.

Actie 84:

Een actieve rol spelen bij het sluiten van een nieuwe overeenkomst die zorgt voor een versterkte en wederzijdse samenwerking in de praktijk tussen de negentien Brusselse gemeenten en Net Brussel (initiatief van Net Brussel). Dit moet gebaseerd zijn op een resultaatgerichte aanpak die streeft naar een betere kwaliteit van de reiniging van de openbare ruimte, aangepast aan de realiteit in elke wijk.

Actie 85:

Regelmatige overlegmomenten tussen de twee besturen organiseren om de communicatie en coördinatie te verbeteren.

Actie 86:

Voortzetten en versterken van de actieve samenwerkingsverbanden die het gewestelijk agentschap heeft voorgesteld in het kader van zijn clean.brussels-strategie.

Actie 87:

In overleg met Net Brussel een strategie vaststellen om de terugkerende netheidsproblemen op de gewestwegen in Schaarbeek aan te pakken. Deze gezamenlijke strategie moet zorgen voor een beter onderhoud van de openbare ruimte, maar moet ook een educatieve en repressieve aanpak omvatten.

Actie 88:

Werken aan de opstelling en uitvoering van gezamenlijke actieplannen, met name voor de Noordwijk (al in gang gezet) en om bepaalde specifieke problemen aan te pakken (winkelstraten, aanbieden van huishoudelijk afval, opengescheurde zakken, enz.)

Actie 89:

Blijven pleiten voor de volledige overdracht van de reiniging en het onderhoud van gewestwegen aan de gemeenten, samen met de nodige middelen, zoals oorspronkelijk voorzien in het intra-Brussels gedeelte van het institutioneel akkoord voor de zesde staatshervorming van 11 oktober 2011 en overeenkomstig de motie die in juni 2021 unaniem door de gemeenteraad werd aangenomen.

Actie 90:

Blijven pleiten voor de geleidelijke overgang van het huis-aan-huisophaalsysteem naar een systeem van vrijwillige afgiftepunten, dat zijn waarde al heeft bewezen in veel vergelijkbare steden en gemeenten (zie actie 17 van strategische doelstelling 1).

CONCLUSIE

Op basis van een grondige diagnose, een uitgebreid burgerraadplegingsproces en een ambitieuze interne reorganisatie, biedt dit Plan voor Openbare netheid 2026-2031 de gemeente Schaerbeek en haar dienst Netheid een echt strategisch en coherent stappenplan met de volgende mogelijkheden:

- Optimaliseren van het dagelijks beheer van de openbare ruimte en de aanpak van prioritaire problemen;
- De netheidsvoorzieningen versterken en verder ontwikkelen en het juiste gebruik ervan verbeteren;
- De netheid van de straten in Schaerbeek en de kwaliteit van de dienstverlening voortdurend evalueren;
- Een nauwere band en een betere samenwerking opbouwen met de Schaarbekenars;
- Vervuilers meer verantwoordelijk maken;
- De samenwerking tussen de partners op het gebied van openbare netheid verbeteren.

De zes strategische doelstellingen van het plan en de 90 acties die daaruit voortvloeien, bieden niet alleen een duidelijk operationeel kader voor de gemeentelijke teams, maar ook een stevige basis om het vertrouwen en de banden tussen de gemeente, haar partners en de Schaarbekenars te versterken.

Het is overigens belangrijk om te benadrukken dat dit plan is ontworpen om te evolueren: het zal voortdurend worden aangepast aan de realiteit op het terrein, nieuwe uitdagingen, veranderende omstandigheden en innovaties in het beheer van de openbare ruimte. Er zullen ook lessen worden getrokken uit de successen en mislukkingen om de effectiviteit voortdurend te verbeteren.

Het behouden van een schone en aangename leefomgeving is immers een dagelijkse uitdaging die zowel consistentie als aanpassingsvermogen vereist.

Door resoluut voor deze aanpak te kiezen, bevestigt Schaerbeek zijn wil om voor elke inwoner te zorgen voor een kwalitatieve, gastvrije en schone omgeving die beantwoordt aan de legitieme verwachtingen van de mensen die er komen, werken en wonen.